

Birkas hemlighet

Den vedertagna bilden av Birka är en handelsstad där människor samlades för att utbyta varor från de mest avlägsna platser. Birka finns med på Unescos världsarvslista, och varje år lockas mängder av turister till Björkö för att besöka platsen där vikingastaden en gång låg. Men bara en bråkdel av ön har blivit utgrävd, och många av utgrävningarna skedde för nästan 100 år sedan. Stämmer verkligen det vi tror oss veta om livet i staden?

Speltid: 32 min.

Från: 13 år

Ämne: Historia

Produktionsland:
Sverige, 2016

Svensk version:
© Filmo, 2017

Ansvarig utgivare:
Ulrika von Yxkull

Filmnr: 1779

**För ytterligare
källinformation:**
Kontakta Filmo
08-445 25 50

Birkas hemlighet

I denna spännande film får vi ta del av resultaten från nya utgrävningar av Birka. En forskargrupp från Historiska museet och en grupp forskare från Österrike har tillsammans gjort upptäckter som ifrågasätter den sedan länge etablerade bilden av Birka. Den handelsstad där fria handelsmän och hantverkare valde att slå sig ned har inte funnits på det sätt som vi trott. Den mur som man trott fungerat som skydd kan omöjligt ha haft en skyddande funktion, det fanns helt enkelt för många öppningar. Istället tror forskarna att muren kan ha fungerat som en skiljelinje mellan de levande och de döda. Genom ny teknik har man nämligen upptäckt mängder av nya gravar utanför staden. Gravarna är för många för att bara tillhöra birkabor, vilket kan visa att Birka var en plats dit man kom för att bli begravd, en nekropol. Att gräva gravar måste därför ha varit en vanlig sysselsättning för de som levde i Birka.

Birka hade sin storhetstid från mitten av 700-talet och tvåhundra år framåt. Vid samma tid börjar Birka massproducera lyxvaror. Men forskarnas markradar visar inte någon välmående handelsstad.

Verkstadsområdet var inhägnat, och levnadsvillkoren var så usla att det är svårt att tro att människor frivilligt skulle ha flyttat till Birka för att livnära sig som hantverkare. Den mörka sanningen är sannolikt att de som tillverkade varorna var skickliga hantverkare som tagits som slavar och förts till Birka. Att slavar var en viktig handelsvara vid den här tiden har vi länge vetat om, men vi har blundat för slaveriets omfattning. Istället för det fria och progressiva samhälle som vi trott har Birka visat sig vara mer likt ett arbetsläger.

Nyckelord

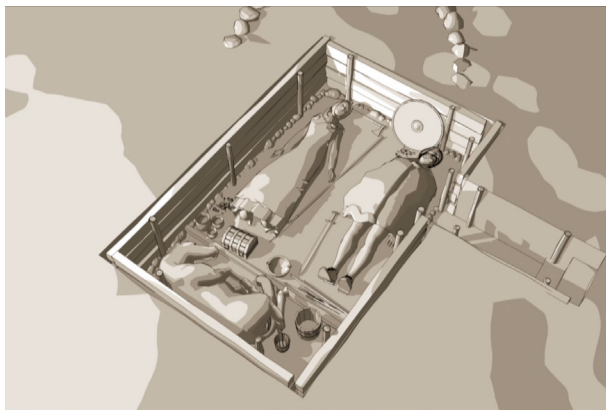
Birka, Björkö, vikingar, vikingatiden, handel, arkeologi, kristendom, utgrävning, slaveri, ritualer, gravplats.

Frågor efter visning

1. Vilken var din bild av Birka innan du såg filmen? Har den förändrats?
2. Vilka tekniker använde sig arkeologerna i filmen av?
3. Vad kan vi lära oss av gravkammaren som grävdes ut i filmen?
4. Hur kan tecknen på en begravningsritual förklaras med hjälp av religion?
5. Vad menas med en nekropol?
6. Varför tror forskarna att Birka var en nekropol?
7. Vilken funktion tror forskarna att Birkas mur kan ha fyllt?
8. Vilka var de producerade lyxvarorna som Birka exporterade?
9. Hur tror du att det var att leva i Birka?
10. Varför tror du att bilden av Birka som en pittoresk handelsstad har spritts så framgångsrikt?
11. På vilket sätt tror du att vår tidigare bild av historien kan påverka hur vi tolkar nya arkeologiska fynd?

Internetkällor

- <http://arkeologerna.com/tjanster/arkeologisk-prospektering/ludwig-boltzmann-institute-lbi/> - Arkeologerna om Ludvig Boltzmann-Institutet.
- <https://www.svt.se/nyheter/vetenskap/ett-arbetslager-befolkat-av-slavar?> - Svt om LBI:s nya kartläggningar av Birka.
- <http://historiska.se/birka/vad-ar-birka-hovgarden/sparen-av-manniskorna/> - Historiska museet om människorna i Birka.
- <http://www.raa.se/upplev-kulturarvet/varldsarv/birka-och-hovgarden/> - På svenska riksantikvarieämbetets hemsida finns fakta om Birka.
- <http://historiska.se/birka/> - På sidan Birkaportalen finns samlad kunskap om Birka. Bakom sidan står historiska museet.
- <http://popularhistoria.se/artiklar/nytt-liv-for-birka/> - Tidskriften Populär historia om Birka.
- <http://www.birkavikingastaden.se/> - Sida med info om Birka, vad det finns att göra där och hur man tar sig dit.
- <http://www.so-rummet.se/kategorier/historia/medeltiden/vikingatiden> - SO-rummet om vikingatiden.
- <http://www.sjohistoriska.se/sv/Fordjupning/Amnen1/Vikingar/> - Sjöhistoriska museet om vikingarna och deras skeppsbyggarkonst.
- <http://historiska.se/upptack-historien/filter/vikingatid+/> - Historiska museet om vikingatiden.
- <http://historiepratarna.moobis.se/2013/12/10/avsnitt-6-vikingatiden/> - Podden Historiepratarna om vikingatiden.
- <http://urskola.se/Produkter/147478-Odens-rike-Skapelsen> - Utbildningsradios serie Odens rike om vikingarnas andevärld.
- <http://urskola.se/Produkter/176550-Arkeologerna-Verklighetens-vikingar> - Utbildningsradios program Arkeologerna om verklighetens vikingar slår hål på vanliga myter.
- <http://www.unesco.se/kultur/varldsarv/> - UNESCOs hemsida om världsarv i Sverige och världen.
- www.ne.se - Nationalencyklopedin
- <http://factlab.com/#lo=1> - Dagens nyheterers skolsajt
- <http://www.sverigeisiffror.scb.se/hitta-statistik/sverige-i-siffror/> - Statistiska centralbyråns (SCB) lärar- och elevhjälp där du kan hitta statistiska underlag
- www.filmo.se - Filmos hemsida

Filmen om Birka passar bra för undervisning i grundskolans samhällsorienterande ämnen, här enligt det centrala innehållet i Lgr11, se www.skolverket.se:

I årskurs 7-9, historia, Lgr11

- Forna civilisationer, från förhistorisk tid till cirka 1700:

”Jämförelser mellan några högkulturers framväxt och utveckling fram till 1700-talet, till exempel i Afrika, Amerika och Asien”

- Hur historia används och historiska begrepp:

”Hur historia kan användas för att skapa eller stärka nationella identiteter” och

”Några historiska begrepp, till exempel antiken, mellankrigstiden, efterkrigstiden och kalla kriget samt olika syn på deras betydelser”

I årskurs 7-9, geografi, Lgr11

- Livsmiljöer:

”Var olika varor och tjänster produceras och konsumeras samt hur varor transporteras. Hur människors försörjning och handelsmönster har förändrats över tid”

I årskurs 7-9, religion, Lgr11

- Religion och samhälle:

”Sambandet mellan samhälle och religion i olika tider och på olika platser”